

2023 YILININ KIRMIZI ET SEKTÖRÜ AÇISINDAN DEĞERLENDİRME RAPORU

Dünyada son dönemde ortaya çıkan salgın hastalıklar, doğal afetler, iklim değişiklikleri ve savaşlar dünyada olduğu gibi ülkemizde de gıdaya erişimde sıkıntıları beraberinde getirmektedir. Bu durum ülkemiz açısından değerlendirildiğinde, dışa bağımlılığın en aza indirildiği üretim modellerinin oluşturulması ve bu modellere uygun olarak hazırlanacak planlamalara ciddiyle uyulmasının gerekliliği kaçınılmaz bir hale gelmiştir. Özellikle Kırmızı etin stratejik bir besin kaynağı oluşu, üretimini oluşturan faktörlerin çeşitliliği ve bünyesindeki aktörlerin çokluğu; daha uzun vadeli ve entegre planlamaların oluşturulmasını zorunlu kılmaktadır.

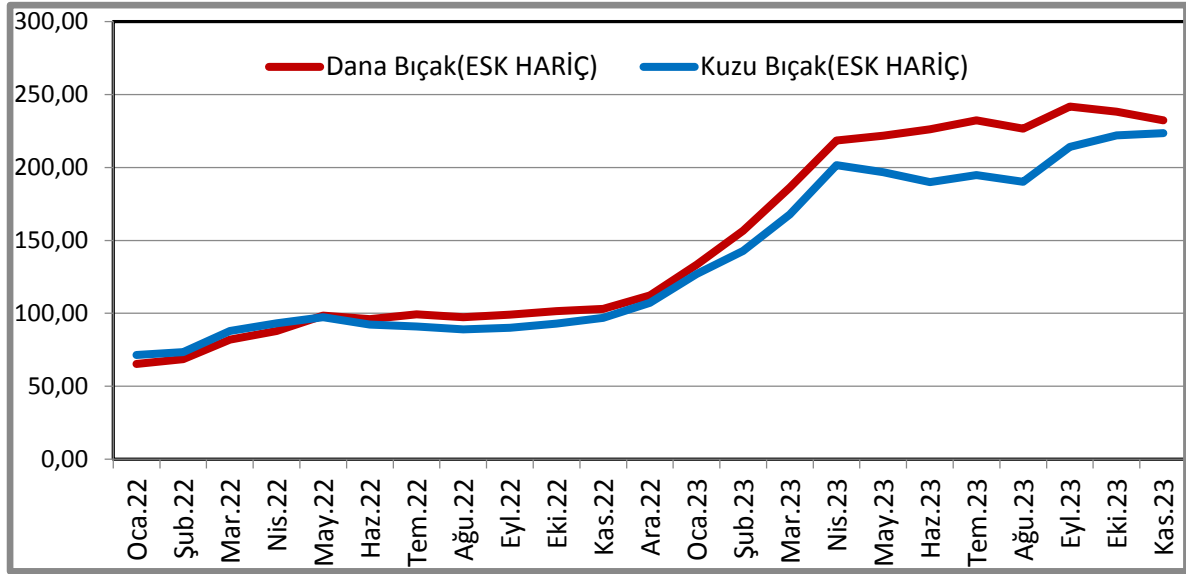
2023 yılında yurtiçi kırmızı et sektörünün gündeminde öne çıkan başlıca konular; fiyat dalgalanmaları, kuzu etinin sığır eti yanında büyük oranda değer kaybı ve besi materyali fiyatlarındaki artış olmuştur.

Aşağıdaki tablo ve grafikte karkas sığır ve kuzu eti fiyatları yer almaktadır.

TABLO: 1

2022-2023 Yılı Kombinalar ve Kesimhanelerden Alınan Yağsız Dana ve Yağsız Kuzu Fiyatları (TL/KG)		
AYLAR	Dana Bıçak(ESK HARİÇ)	Kuzu Bıçak(ESK HARİÇ)
Oca.22	65,25	71,40
Şub.22	68,52	73,46
Mar.22	81,90	87,87
Nis.22	87,81	93,28
May.22	98,37	97,38
Haz.22	95,95	92,39
Tem.22	99,36	91,08
Ağu.22	97,36	88,93
Eyl.22	99,12	90,08
Eki.22	101,56	92,86
Kas.22	103,15	96,81
Ara.22	112,24	107,26
Oca.23	133,27	126,99
Şub.23	156,69	142,66
Mar.23	186,30	167,72
Nis.23	218,49	201,56
May.23	221,71	196,67
Haz.23	226,04	189,96
Tem.23	232,34	194,74
Ağu.23	226,50	190,14
Eyl.23	241,65	213,99
Eki.23	238,19	221,90
Kas.23	232,22	223,50

GRAFİK 1:

Her zaman sığır etinden daha yüksek kesim fiyatına sahip olan kuzu eti yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere 2022 yılı başından itibaren sığır eti fiyatlarının gerisinde kalmış ve bu gerileme 2023 yılının Haziran-Ağustos ayları aralığında en üst seviyelere ulaşmıştır. Halen de kuzu eti fiyatları sığır eti fiyatlarının gerisinde kalmaya devam etmektedir. Bu durum, tüketicinin küçükbaş etine kolay erişmesi açısından avantaj olarak gözükse de piyasa fiyatlarının maliyetin altında kalması durumunda kırmızı et üretimi içerisinde küçükbaş etinin payını yükseltmeyi hedefleyen hayvancılık politikalarımız için büyük risktir. Üretim şartlarının sığıra göre çok daha zor olduğu, şartları her geçen gün de ağırlaşan ve üretimden çekilen işletmelerin sayısının artmakta olduğu küçükbaş hayvan üretim kolunda yaşanan bu olumsuzluğa mutlaka dikkatlerin yoğunlaştırılması gerektiğini düşünüyoruz. Değer kaybeden bir ürünün üretiminin artmasını beklemek doğru olmayacağı için, kuzu etini değerli kılacak tedbirleri mutlaka hayata geçirmek zorundayız. Bunun için de daha öncesinde belirlenmiş ve sürekli olarak dile getirilmiş olan; başta meraların korunması, iyileştirilmesi ve yönetilmesi, çoban sorununun çözümüne ilişkin çalışmaların etkinleştirilmesi, küçükbaş eti tüketimin ve üretiminin özendirilmesi ve teşvik edilmesi gibi konulara ciddiyle ağırlık verilmesi gerekmektedir.

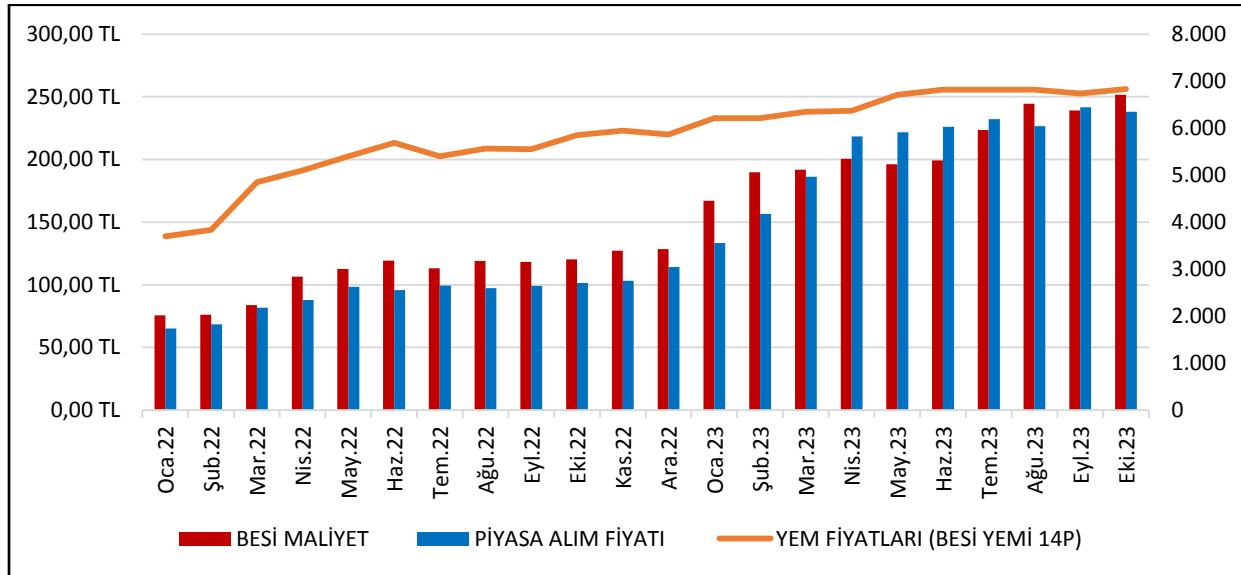
2023 yılında sığır eti fiyatlarında son beş yıl içerisinde görülmemiş bir artışın yaşandığı görülmüştür.

Aşağıdaki tablo ve grafikte karkas sığır eti fiyatlarının, maliyet ve yem fiyatları ile karşılaştırması yer almaktadır.

TABLO: 2

2022 YILI SIĞIR KARKAS SATIŞ VE MALİYET TABLOSU			
AYLAR	YEM FİYATLARI (BESİ YEMİ 14P)	BESİ MALİYET	PİYASA ALIM FİYATI
Oca.22	3.700	75,59 TL	65,25 TL
Şub.22	3.835	76,14 TL	68,52 TL
Mar.22	4.850	83,84 TL	81,90 TL
Nis.22	5.100	106,63 TL	87,81 TL
May.22	5.400	112,71 TL	98,37 TL
Haz.22	5.690	119,34 TL	95,95 TL
Tem.22	5.400	113,27 TL	99,36 TL
Ağu.22	5.565	119,07 TL	97,36 TL
Eyl.22	5.550	118,24 TL	99,12 TL
Eki.22	5.850	120,33 TL	101,56 TL
Kas.22	5.950	127,18 TL	103,15 TL
Ara.22	5.865	128,53 TL	114,23 TL
Oca.23	6.210	167,10 TL	133,27 TL
Şub.23	6.210	189,80 TL	156,69 TL
Mar.23	6.350	191,80 TL	186,30 TL
Nis.23	6.370	200,50 TL	218,49 TL
May.23	6.710	196,30 TL	221,71 TL
Haz.23	6.820	199,40 TL	226,04 TL
Tem.23	6.820	223,50 TL	232,34 TL
Ağu.23	6.820	244,60 TL	226,50 TL
Eyl.23	6.735	239,10 TL	241,65 TL
Eki.23	6.835	251,70 TL	238,19 TL

GRAFİK :2

Tablo 2 de Ramazan ayının başladığı Mart ayı sonu itibarı ile alışılmışın üzerinde bir fiyat artışının yaşandığı görülmektedir. Bu dönem üretici açısından geçmişteki kayıpların giderilmesi yönünde olumlu bir gelişme olmuşsa da tüketici açısından olumsuz karşılanmıştır. Yaklaşık dört ay kadar üretici açısından kazançlı olan bu dönemin ardından piyasa karkas et fiyatları ulaştığı en yüksek noktada halen sabit bir şekilde devam etmektedir. Ancak, Ağustos ayından itibaren üretim maliyetlerinin birden yükselmesiyle üreticinin kazancı kaybolmuş, yılın sonunda fiyat ve üretim maliyeti denge noktasına gelmiştir.

Maliyetlerin artışında her zaman en büyük paya sahip olan yem, yerini besi materyaline bırakmıştır. Raporumuzun başında belirttiğimiz üzere kendi kendine yetebilir bir et üretimi için üretimde ciddi bir eylem planına ihtiyaç duyulmaktadır. Besilik materyal ihtiyacımızın yurt içinden karşılanması yönünde birçok çözüm önerisi geliştirilmiş ve sürekli gündeme getirilmiştir. Bunlardan en fazla önem arz eden çözüm önerisi, kullanma melezlemesi ile sütçülüğün ön planda olmadığı bölgelerimizde mevcut damızlık dişilerden verimleri düşenlerinin etçi ırklarla tohumlanmasıdır.

Bunun yanında besi materyali temininde diğer bir çözüm de, büyük ölçüde besi materyali temininin yapıldığı doğu illerimizde son yıllarda dişi damızlık sayılarındaki azalmanın önüne geçilmesidir. Mera imkânlarının en iyi kullanabileceği illerimizde damızlık dişi sığır sayısındaki azalmanın önüne geçmenin yanında, mera beslenmesine uygun dişi damızlık hayvan sayımızı arttırmanın gayreti içerisine girmeliyiz. Mera imkânı olan bölgelerimize has sorunların giderilmesi yönünde teşvik ve destek programlarının uygulanmasının çözüm noktasında çok etkili olacağı kanaatindeyiz. Damızlık materyal ihtiyacının karşılanmasında buzağı kayıplarının önüne geçilmesinin ne kadar önemli olduğu gerçeği sektör içerisinde tam olarak kavranmış olup Tarım ve Orman Bakanlığı bu konuda çalışmalarını büyük bir gayret içerisinde yürütmektedir. Ancak besi materyali ihtiyacımızın tamamının iç piyasadan karşılanması konusunda yukarıda belirtilen konularda da Bakanlığımızın etkili programlar geliştirmesi ve kararlılıkla uygulaması mutlaka gereklidir.

2023 yılında besi materyali fiyatlarında yaşanan aşırı yükseliş, üretim maliyetlerinin artışına en büyük sebep gösterilse de yem fiyatlarının yüksekliği halen ciddi bir sorun olarak yerini korumaya devam etmiştir. Yem fiyatlarındaki yüksekliğin nedenleri arasında zaman zaman yem sanayicilerinin haksız fiyat belirlemesi sayılmaktaysa da sorunun temelinde yeterince kaliteli kaba yeme ulaşılamaması, kesif yem hammadde fiyatlarının ve enerji fiyatlarının sürekli yükselmesinin yattığı gerçeğini göz ardı edemeyiz. İşletmelerin ihtiyaç duydukları kesif yemi kendilerinin üretmesinin yem maliyetini önemli ölçüde düşüreceği kanaatimizi tekrarlıyoruz. Üretim maliyetlerinin düşürülmesi noktasında TMO tarafından hayvan sahiplerine düşük fiyatlı arpa tahsisi uygulamasının faydalı olduğu görülmüştür. Aynı desteklemenin mısırdaki uygulanmasında da fayda görülmektedir. Bunun yanında kaliteli kaba yem tedarikinde sağlanacak ilerlemeler kesif yeme olan ihtiyacı azaltacaktır. Bu yönde de meralardan daha çok faydalanılması ve yem bitkisi üretiminin artırılması stratejik öneme sahiptir. Bu nedenle meralarımızın korunarak geliştirilmesi üzerinde ciddiyetle durulması gerekmektedir. Ancak, meralarımızın yeterince korunamadığı bir gerçektir. Yurdumuzun her bölgesinde yeni kurulacak organize sanayiler ve toplu konut alanları gibi yerleşkeler kolaycılık mantığıyla meralara kurularak, hayvancılığımız telafisi olmayan bir yola sürüklenmesine neden olmaktadır. Bu konularda başta Tarım ve Orman Bakanlığımız olmak üzere tüm milletimize çok büyük görevler ve sorumluluklar düşmektedir. Kaybedilen mera alanlarının kaybedilmiş vatan toprağı gibi değerlendirilmesi ve bu yönde toplum algısı oluşturulmasını çok büyük bir gereklilik görüyoruz.

Ziraat Bankası tarafından besicilerimize sağlanan kredi faiz oranlarının yükselmesi ve işletme başına verilen kredi limitinin düşük tutulması da üretim maliyetlerini arttıran nedenler arasında yer almıştır. Bütçe imkanları dahilinde bu hususun da iyileştirilmesinde yarar görüyoruz.

İşçilik maliyetlerindeki artışlar her ne kadar üretim maliyeti artışlarında belirli bir paya sahipse de, hayvan bakıcısı işçi ve çoban bulma konusunda yaşanan sorun daha çok gündeme gelmiştir. Yabancı uyruklu göçmen işçiler, işçi ihtiyacının karşılanmasında her ne kadar fayda sağlamışsa da ilgili bakanlıklarımız tarafından bu tür işçilerin çalıştırılma esaslarının hukuki ve sosyal güvenlik açısından kapsamlı bir düzenlenme yapması büyük bir zarurettir.

Bakanlığımız tarafından geçtiğimiz yıllarda dile getirdiğimiz öneri ve beklentilerimiz hakkında olumlu yönde bir kısım çalışmanın yapıldığı görülse de daha fazlasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Özellikle karkas sınıflandırması ve kesim standardı uygulaması konusunda somut adımların atılması ve bir an önce uygulamaya konulmasını çok büyük bir zarurettir.

Dünyada yaşanan iklim değişikliğinin ülkemizde de etkisini göstermesi nedeniyle kuraklığa dayanıklı yem bitkisi ekilişinin yaygınlaştırılmasını ve bu konuda çalışmalara öncelik verilmesini bekliyoruz.

Bunların yanında; besilik sığır ithalatının iyi bir planlamaya dayandırılması ve yıl içinde ne kadar besilik sığır ithal edileceğinin sektör ile paylaşılması ve Et ve Süt Kurumunun piyasa düzenleme faaliyetlerinin zamanında ve ihtiyaç nispetinde gerçekleştirilmesi de sektörümüzün beklentileri arasında yer almaktadır.

Sektörümüzün değerli mensupları, bizler sorumluluğumuzun bilincinde, özverili, samimiyet ve dayanışma içerisinde olduğumuz takdirde önümüzdeki 2024 yılının sektörümüz ve milletimiz adına geçtiğimiz yıllardan daha güzel geçeceği inancıyla hepinize saygılarımı sunarım.

Ahmet HACIİNCE
Ulusal Kırmızı Et Konseyi
Yönetim Kurulu Başkanı